

был применен кейс-метод. Использование интерактивных форм обучения студентов позволило улучшить успешность усвоения фактического материала, усовершенствовать практические навыки клинического применения теоретических знаний и способствовало профессионализации студента.

Ключевые слова: кредитно-модульная система, терапевтическая стоматология, метод дебрифинга, кейс-метод.

Стаття надійшла 26.11.2017 р.

different from the group where case method was applied. The use of interactive forms of student teaching provides the opportunity to improve mastering the actual material, improve the practical skills of the clinical application of theoretical knowledge and it facilitated the professionalization of students.

Key words: credit-module system, therapeutic dentistry, debriefing method, case method.

DOI 10.26.724 / 2079-8334-2018-1-63-213-216

УДК 613 – 057. 875:378.6:61

Скринник Є.А.

ВНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВОГО ПРОЦЕСУ МЕДИЧНОГО ВНЗ

e-mail: evgenia.skrynnik@gmail.com

Визначені особливості формування ціннісного ставлення до здоров'я та здорового способу життя студентів-медиків в умовах навчально-виховного процесу вищого медичного навчального закладу. Розкритий зміст понять цінності здоров'я та цінності здорового способу життя. Висвітлене значення аксіології, деонтології, валеології та фізичного виховання у професійній підготовці майбутніх лікарів.

Ключові слова: цінності здоров'я, студенти-медики, професійна підготовка.

Стаття є фрагментом НДР «Комплексна реабілітація хворих на кардіологічну, легеневу, неврологічну патологію та довгострокова оцінка її ефективності з урахуванням ступеня фізичної активності, кардіореспіраторних і метаболічних критеріїв здоров'я», № держреєстрації 0114U006405.

Важливою проблемою розвитку сучасної освіти в Україні постає питання формування системи цінностей сучасної студентської молоді. Зокрема, особливої уваги заслуговує процес професійної підготовки студентів-медиків, майбутніх лікарів. Формування та виховання стійкої системи цінностей студентів-медиків в умовах навчально-виховного процесу медичного вишу має зайняти визначне місце та сприяти впровадженню сучасних педагогічних технологій під час підготовки кваліфікованих кадрів. Аналіз публікацій показав, що проблема формування цінностей майбутніх фахівців розглядалась у роботах Н. Шемигон, В. Кузнецової, К. Куренкової, Ю. Остраус, Д. Мацько Г. Кардашевської та інших дослідників. Проте проблема формування ціннісного ставлення до здоров'я особистості, зокрема студентів-медиків вивчені не достатньо.

Метою роботи було визначити особливості формування ціннісного ставлення до здоров'я та здорового способу життя студентів-медиків в умовах навчально-виховного процесу вищого медичного навчального закладу. В умовах реформування охорони здоров'я діяльність усіх медичних вишів зорієнтована на підвищення ефективності підготовки лікарів високої кваліфікації. Навчально-виховний процес у вищому медичному навчальному закладі спрямований на засвоєння студентами теоретичних знань з профільних предметів, додаткових спецкурсів та здобуття практичних навичок необхідних для професійної діяльності. Важливим етапом підготовки майбутніх лікарів є процес формування особистісних і професійних якостей, принципів та цінностей. Безперечно, провідне місце займає саме формування цінностей здоров'я та здорового способу життя студентів-медиків [7].

Здоров'я – це одна з найголовніших цінностей людини, що визначає можливість для реалізації всіх її прагнень, як особистих, так і соціальних. Здоров'я – це не тільки відсутність хвороби. Світова наука розробила цілісний погляд на здоров'я як феномен, що інтегрує принаймні чотири його складові – фізичну, психічну (розумову), соціальну (суспільну) і духовну. Всі ці складові невід'ємні одна від одної, вони тісно взаємопов'язані і лише в сукупності визначають стан здоров'я людини, тобто, поняття здоров'я людини не зводиться лише до фізичного стану, а передбачає психоемоційну рівноваженість, духовне та соціальне здоров'я [5]. У процесі формування індивідуальної свідомості цінність феномену здоров'я полягає в тому, що воно є об'єктом інтересів людини і виконує роль орієнтира у предметній і соціальній дійсності. Здоров'я як цінність індивідуальної свідомості виконує роль цілепокладальної основи практичних відносин щодо її діяльності та навколишнього середовища. У процесі формування суспільної свідомості цінність здоров'я може виступати як ідеальна цінність здорового способу життя. Виходячи з цього, потреба в здоров'ї як потреба у самоактуалізації має бути спрямована на мотиваційну сферу особистості студента-медика і атрибути здоров'я як відображення способу життя [3,12].

Здоров'я необхідно розглядати в органічній єдності процесу збереження і розвитку психофізіологічних функцій, працездатності і соціальної активності при максимальній тривалості життя, яка залежить від багатьох чинників, в тому числі від способу життя. Поняття «здоровий спосіб життя» – це концентрований вираз взаємозв'язку способу життя і здоров'я людини. Здоровий спосіб життя об'єднує все те, що сприяє виконанню людиною професійних, громадських і побутових функцій в оптимальних для здоров'я умовах. Здоровий спосіб життя є показником культури. Пріоритетним для самосприйняття на шляху до здорового способу життя є визначення відповідних життєвих цілей [8,5].

Визначимо головні умови здорового способу життя: високий рівень духовності особистості; сприятливий психологічний клімат у сім'ї, колективі; сприятливе навколишнє середовище (природа, екологія); раціональний добовий режим; збалансоване харчування; оптимальний руховий режим; гігієнічні навички; відсутність шкідливих звичок; загартовування. Отже, поряд з проблемами удосконалення підготовки студентів-медиків з фахових дисциплін та практики, повинне стояти завдання підвищення рівня духовно-морального виховання, зокрема формування ціннісного ставлення до здоров'я. Головною умовою вирішення цього питання є поглиблення знань з аксіології, деонтології, валеології та фізичного виховання. В сучасних умовах підготовки майбутніх лікарів недостатньо уваги приділяється вивченню вище зазначених дисциплін та практиці застосування профілактичних технологій в охороні здоров'я, які сприяють формуванню цінностей у контексті проблеми дослідження.

Зазначимо, що аксіологія – це наука про цінності та їх природу, зв'язок духовних та моральних, етичних, естетичних та багатьох інших цінностей, що пов'язані з особистістю людини та чинниками, які впливають на неї у повсякденному житті, місці та ролей цих цінностей у структурі світосприйняття людиною оточуючої дійсності [2]. Деонтологія (від грецьк. deon (deontos) – потрібне, необхідне + logos – поняття, вчення) – це система загальних знань про науку, практику, вимоги до професійних та особистих якостей працівника, систему формування цих якостей [10]. Валеологія – це наука і практична діяльність, що мають на меті формування, збереження та зміцнення здоров'я здорових людей. Основним завданням валеології є реалізація принципів здорового способу життя [14].

Важливим фактором формування цінностей здоров'я та здорового способу життя є фізична рекреація. Фізична рекреація стала предметом досліджень у вітчизняній науці в середині 60-х років ХХ ст. Її вивчають різні науки: теорія фізичної культури, соціальна психологія, медицина, гігієна, курортологія тощо. Останнім часом деякі науковці наполягають на виокремленні рекреації як самостійної науки про відпочинок та оздоровлення практично здорових людей, зосередженої на дослідженні рекреації [1].

Рекреація (лат. recreatio — відновлення сил, одужання) — добровільні заняття, пов'язані із задоволенням, відпочинком, відновленням фізичних і духовних сил після важкої праці, зняттям емоційної напруги та ін.; форма розваги та задоволення, засіб вільного проведення часу; відпочинок, відновлення сил людини, які були витрачені у процесі праці; будь-які види діяльності на дозвіллі, в яких люди беруть участь добровільно, отримуючи задоволення [1,9].

Отже, фізична рекреація — діяльність людини, яка охоплює різноманітні види і форми рухової активності й спрямована на активний відпочинок; відновлення сил, витрачених в процесі професійної праці або навчання у спеціально виділений для цього час; збереження і зміцнення здоров'я; розваги і отримання задоволення від процесу занять [1].

Визначимо основні завдання фізичної рекреації: формування і розвиток особистості; виховання особистості; відновлення фізичних сил; організація корисного дозвілля.

Формування ціннісного ставлення до здоров'я студентів-медиків позитивно впливатиме на результати навчально-пізнавальної діяльності, так як майбутні лікарі зобов'язані засвоїти досить великий обсяг інформації. Важливу роль у навчально-виховному процесі підготовки студентів-медиків відіграють заняття з фізичного виховання, які є одним з головних засобів у формуванні цінностей здоров'я та здорового способу життя, зорієнтовані на покращення психофізичного стану студентів та профілактиці гіподинамії.

Основою фізичного здоров'я є фізичне виховання, яке направлене на укріплення та підтримання здоров'я, розвиток і удосконалення фізичних якостей та можливостей людини.

На кафедрі фізичного виховання і здоров'я, фізичної реабілітації, спортивної медицини Вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія» приділяють особливу увагу не тільки практичній діяльності, розвитку фізичних якостей студентів-медиків на заняттях з фізичного виховання, але й змістовній теоретичній підготовці. У робочу навчальну програму та тематичний план з дисципліни «фізичне виховання» для студентів I-II курсів

стоматологічного та медичного факультету №1, №2 з 2015-2016 навчального року були внесені та затверджені доповнення до тем з практичних занять, що стали включати теоретичну складову [6]. Наприклад: тема №4 (I курси) «анатомо-фізіологічні та біомеханічні характеристики силових якостей. Форми і типи м'язових скорочень. Нервова регуляція. Психофізіологічні механізми. Функціональні резерви сили»; тема №5 «оволодіння основними засобами розвитку спритності. Методи розвитку спритності та їх контроль. Основи та принципи медичної деонтології та медичної етики. Основні принципи, складові раціонального харчування. Баланс енергії»; тема №6 «оволодіння основними засобами розвитку спритності. Застосування вправ з швидкою зміною рухової діяльності, виконання різних вправ в незвичайних поєднаннях, зміна способів виконання вправ, зміна кінетичних та динамічних характеристик руху та ін. Малорухомиий спосіб життя – фактор ризику розвитку захворювань»; тема №8 «оволодіння основними засобами розвитку гнучкості. Вправи на розтягування м'язів, сухожилів та суглобових зв'язок із збільшеною амплітудою рухів, яка повільно збільшується; вправи із збільшенню амплітудою руху за допомогою партнера, з залученням ваги та ін. Анатомо-біомеханічні характеристики гнучкості. Здоров'я людини. Хвороби цивілізації», тема № 13 «володіння основними засобами розвитку витривалості. Вправи, що спрямовані на розвиток анаеробних можливостей. Циклічні вправи (ходьба, біг, ходьба на лижах, біг на ковзанах, плавання тощо), що виконуються до втоми, рівномірним та інтервальним методами в аеробному та змішаному режимах, які спрямовані на розвиток аеробних можливостей. Деякі фізіологічні аспекти стресу і його наслідки»; тема № 15 «фізіологічні та біохімічні характеристики витривалості. Частота серцевих скорочень. Самоконтроль. Визначення рівня фізичної підготовленості. Профілактичні аспекти діяльності лікаря» [4,5,11]. Результати впровадження даної практики свідчать про позитивний вплив доповненої теоретичної складової до тематичного плану практичних занять з фізичного виховання студентів-медиків. В цілому, процес формування ціннісного ставлення до здоров'я студентів-медиків повинен включати заняття з фізичного виховання (виконання загально-розвиваючих вправ, участь у спортивних секціях, змаганнях), тематичні виховні заходи, лекції про негативний вплив шкідливих звичок, використання досвіду педагогічної етики, поглиблене вивчення валеології, застосування інноваційних здоров'язберігаючих та профілактичних технологій. Зазначимо, що особливості формування ціннісного ставлення до здоров'я та здорового способу життя студентів-медиків в умовах навчально-виховного процесу вищого медичного навчального закладу включають поглиблене вивчення певних дисциплін та теоретичних спецкурсів (фізичне виховання, валеологія, основи здорового способу життя, сучасні технології здоров'язбереження та ін.); теоретичну складову на заняттях з фізичного виховання; гармонійне поєднання фізичного та духовно-морального виховання (аксіологія, деонтологія); дуалістичний аспект процесу формування цінностей здоров'я майбутніх лікарів, що включає оволодіння навичками для особистого досвіду та оволодіння методикою для передачі власного досвіду пацієнтам. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у визначенні педагогічних умов та підходів до процесу формування ціннісного ставлення до здоров'я та здорового способу життя студентів-медиків.

Список літератури

1. Akademia. Istoriia rozvytku fizychnoi rekreacii [Internet]. Kyiv: Akademia; 2013 [onovleno 2017 Lys 22; tsytovano 2017 Hrud 22]. Dostupno: <http://academia-pc.com.ua/>
2. Etyka sohodni. Aksiologichni zasady etyky [Internet]. Kyiv: Etyka sohodni; 2015 [onovleno 2015 Zhov 08; tsytovano 2017 Zhov 20]. Dostupno: <http://www.etica.in.ua/aksiologichni-zasadi-etiki/>
3. Kuznetsova VH. Formuvannia humanistychnykh tsinnostei u maibutnikh vchyteliv [avtoreferat]. Luhansk: Luhan. derzh. ped. un-t; 2001. 20 s.
4. LNMU. Tematychnyi plan praktychnykh zaniat dlia anhlomovnykh studentiv I kursu stomatolohichnoho fakuletu [Internet]. Lviv: LNMU; 2014 [onovleno 2017 Ver 28; tsytovano 2017 Hrud 29] Dostupno: <http://www.meduniv.lviv.ua/files/kafedry/fizreabilit/thematic plan workshops1 med-30h elective.doc>
5. LNMU. Tematychnyi plan praktychnykh zaniat studentiv I kursu stomatolohichnoho fakultetu [Internet]. Lviv: LNMU; 2014 [onovleno 2017 Ver 4; tsytovano 2017 Hrud 17] Dostupno:http://www.meduniv.lviv.ua/files/kafedry/fizreabilit/templ_praktichnih_zanyat_-_i_kurs_stom_fak.doc
6. Lupalo OV, Yemets AV, Skrinnik YeO, Donchenko VI. Robocha prohrama z navchalnoi dystsypliny «fizyчне vykhovannia» dlia studentiv osvितnoi kvalifikatsii «Mahistr stomatolohii». Poltava: VDNZU «UMSA», 2016. 14 s.
7. Ostraus YuM. Naukovi konferentsii. Tsinnisni orientatsii yak komponent profesiino-komunikatyvnoi kultury maibutnikh simeinykh likariv [Internet]. Kyiv: Naukovi konferentsii; 2014 [onovleno 2017 Lys 09; tsytovano 2017 Hrud 17]. Dostupno: <http://int-konf.org/konf122014/945-ostraus-yu-m-cnnsn-orientacyi-yak-komponent-profesyno-komunkativnoyi-kulturi-maybutnh-smeynih-likariv.html>
8. Pavlova YuO. Ozdorovcho-rekreaciiini tekhnolohii ta yakist zhyttia liudyny. Lviv: LDUFK; 2016. 356 s.
9. Portal navchannia. Ovolodinnia osnovnymy zasobamy rozvytku hnuchkosti, sprytnosti ta shvydkosti [Internet]. Kyiv: Portal navchannia; 2013 [onovleno 2013 Ber 6; tsytovano 2017 Hud 30]. Dostupno: <http://nauch.com.ua/fizika/79783/index.html?page=6>
10. Portal osvितno-informatsiinykh posluh. Deontolohiia yak rozdil etyky [Internet]. Kyiv: Studentska konsultatsiia; 2014 [onovleno 2017 Lys 30; tsytovano 2017 Hrud 12]. Dostupno: <http://studcon.org/deontologiya-yak-rozdil-etyky>

11. Skliarov Ye.Ia, Martyniuk IO, Lemishko BB, Sanolohiia i valeolohiia – dvi rивnoznachni haluzi medytsyny. Praktychna medytsyna. 2003 Trav 12;9(5):120–2.
12. Sorokina SI, Teslenko OI, Sorokina YeO. Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia studentiv-medykiv za dopomohoiu okremykh inovatsiinykh osvitynykh tekhnolohii. Materialy Vseukr. navch.- metod. konf. Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia studentiv-medykiv zasobamy osvity; 2011 Kvit 22-24; Poltava. Poltava: UMSA; 2011, s.88-89.
13. TDMU. Metodychna vkazivka dlia praktychnoho zaniattia z dystsypliny «vydy ozdorovcho-rekreatsiinoi rukhovoi aktyvnosti» dlia studentiv I kursu medychnoho fakultetu [Internet]. Ternopil: TDMU; 2014 [onovleno 2014 Sich 14; tsytovano 2017 Zhov 15]. Dostupno: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/fiz_reabil/metod_rozrobky/uk/med/health/ptn/htm
14. Shemyhon NIu. Formuvannia tsinnisnykh oriientsii maibutnykh pedahohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [avtoreferat]. Kharkiv: Khark. nats. ped. un-t; 2008. 21 s.

Реферати

ФОРМИРОВАНИЕ ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К ЗДОРОВЬЮ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ В УСЛОВИЯХ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Скринник Е.А.

Определены особенности формирования ценностного отношения к здоровью и здоровому образу жизни студентов-медиков в условиях учебно-воспитательного процесса высшего медицинского учебного заведения. Раскрыто содержание понятий ценности здоровья и ценности здорового образа жизни. Определено значение аксиологии, деонтологии, валеологии и физического воспитания в профессиональной подготовке будущих врачей.

Ключевые слова: ценности здоровья, студенты-медики, профессиональная подготовка.

Стаття надійшла 12.11.2017 р.

FORMING OF VALUED ATTITUDE TO HEALTH OF MEDICAL STUDENTS IN THE CONDITIONS OF EDUCATIONAL PROCESS

Skrinnik Je.A.

Peculiarities of forming the valued attitude to the health and healthy lifestyle of medical students in the conditions of the educational process at the higher medical educational establishment are determined. The content of the notions "value of health" and "value of the healthy lifestyle" is disclosed. The importance of axiology, deontology, valeology and physical education in training the future doctors has been determined.

Key words: value of health, medical students, training.

DOI 10.26.724 / 2079-8334-2018-1-63-216-223

УДК 342.7

Совгиря О.В., Янчук А.О.¹

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство охорони здоров'я України¹, м. Київ

ПРАВО НА ЖИТТЯ: СУЧАСНИЙ МЕДИЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ

e-mail: olga_sovgiria@ukr.net

У дослідженні охарактеризовано сучасні медико-правові аспекти права на життя, серед яких проблеми щодо: часових меж поняття "життя" та права жінки вирішувати питання про припинення вагітності (право на аборт); евтаназії (зокрема, дитячої); використання ембріонів у медичних цілях; репродуктивних технологій, клонування, сурогатного материнства. В частині характеристики проблеми правового регулювання трансплантації в Україні наведено найважливіші міжнародні стандарти, проаналізовано законодавство України, окреслено способи подолання проблем правового регулювання. Також проаналізовано модель організації трансплантації в Іспанії. Така модель має свою назву - MODELO ESPAÑOL (іспанська модель) і рекомендована ВООЗ як зразкова для застосування в інших державах.

Ключові слова: право на життя, правові аспекти: трансплантації, використання ембріонів людини, евтаназії.

Відповідно до статті 27 Конституції України [10], кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави - захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань. У зв'язку із надзвичайною потужністю наукових технологій наука та техніка стають одночасно і величезною надією для людського прогресу, і однією з найбільш серйозних загроз, що вимагає інших підходів до етичної оцінки та правового регулювання їх результатів. У силу цього протиріччя формується біоетика як система знань про межі (зокрема, і в першу чергу правові) допустимого маніпулювання життям та смертю людини.

Метою роботи було визначити сучасні медико-правові аспекти права на життя, серед яких проблеми щодо: часових меж поняття "життя" та права жінки вирішувати питання про припинення вагітності (право на аборт).

Матеріал та методи дослідження. В роботі визначені сучасний стан правового регулювання за законодавством України; проблеми реалізації відповідних правових норм; досвід зарубіжних країн; пропозиції із вдосконалення правового регулювання в Україні.

Результати дослідження та їх обговорення. Групу прав людини, що впливають із реалізації права на життя, пропонують визначати як права нового покоління, називаючи їх біологічними (соматичними, фізичними, особистісними, вітальними, біотехнологічними) правами, що є суб'єктивними правами та визначаються біологічною структурою організму людини, його біологічними потребами [21]. Отже, розглянемо деякі проблеми правового регулювання права людини на життя в контексті комплексних медичних та правових проблем.

1. Проблема часових меж поняття "життя" та право жінки вирішувати питання про припинення вагітності (право на аборт). Почати характеристику теоретичних основ цього питання слід із того, що серед правників немає єдиної точки зору, відносно того, що вважати початком життя людини: її перебування в утробі матері чи момент народження? При цьому, в якості моменту народження пропонується розглядати як момент відділення дитини від матері, так і момент початку фізіологічних або штучних пологів. Зазначена проблема була предметом розгляду Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ), результатом чого стало рішення цієї установи під назвою "Во проти Франції" (Vo v. France) (2004) [31] (слід